

April 2023

การศึกษาเกี่ยวกับการมีงานทำ

สิขยชนท์ เกตุทัต

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

เกตุทัต, สิขยชนท์ (2023) "การศึกษาเกี่ยวกับการมีงานทำ," *Journal of Education Studies*: Vol. 12: Iss. 4, Article 4.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.12.4.4

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol12/iss4/4>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การศึกษากับการมีงานทำ

สิปปนนท์ เกตุทัต

เรื่อง การศึกษากับการมีงานทำในขณะนี้ นั้น นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจใหม่ในเมืองไทยและใหม่สำหรับผู้เขียนเอง ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๘ ซึ่งผู้เขียนได้มีส่วนในการปฏิรูปการศึกษา นั้น แม้ว่าจะได้มีการพูดถึงเรื่องการศึกษา กับการมีงานทำอยู่บ้าง แต่เนื่องจากประสบกับปัญหาอื่น ๆ ที่รุนแรงกว่า จึงได้ละเลยปัญหานี้ไป แต่มาในระยะหลังนี้ผู้เขียนเองก็ได้เห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญ จึงได้พยายามศึกษารวบรวม กับประสบการณ์เพื่อมาเสนอในที่นี้ โดยจะกล่าวในประเด็นสำคัญ ๗ ประการด้วยกัน คือ

๑. ในหลักการ นักการศึกษา นักเศรษฐศาสตร์ และนักวางแผนการศึกษา

มองเห็นอย่างไร และแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งก่อนนี้ แต่ละฝ่ายจะมองเห็นแตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันก็มีส่วนที่ได้มองเห็นตรงกันบ้างแล้ว ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

๒. สภาพปัญหา ในการศึกษาปัญหาเราในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนนั้น บางครั้งจะพิจารณาถึงมูลเหตุของปัญหา หรือบางครั้งดูที่สภาพปัญหาตามที่นักวิชาการพิจารณา แต่ในการเสนอครั้งนี้จะพิจารณาในลักษณะที่พวกเขาจะมีความสุข หรือพวกเขาจะมองปัญหาว่า ๑) ปัญหานี้กว้างขวางเพียงใด ๒) รุนแรงเพียงใด และ ๓) ปัญหานี้ยืดเยื้อมากน้อยเพียงใด

ในการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ นั้น ผู้ศึกษาย่อมจะสามารถตั้งคำถาม หรือปัญหาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของศาสตร์ (Discipline) นั้น ๆ ถ้าผู้ที่เคยศึกษาศาสตร์อื่น เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาหรือจิตวิทยามาก่อน แล้วจึงมาเรียนการศึกษาในภายหลังนั้น คำถามของแต่ละฝ่ายจากศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีต่อการศึกษาก็จะแตกต่างกัน

การตั้งคำถามเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เด็กที่เข้ามหาวิทยาลัยมักตั้งคำถามไม่เป็นเพราะเคยฝึกแต่การตอบ ซึ่งค่อนข้าง Negative หรือ Reactive ไม่เป็น Positive เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะเป็นนักวิจัย จึงต้องฝึกตั้งคำถามให้เป็น ต้องคว่าศาสตร์ของเรานั้นฝึกเราอย่างไร ศาสตร์อื่นฝึกคนของเขาอย่างไร การตั้งคำถามจึงเป็นหัวใจในการวิจัย

ในการใช้คำถาม ๓ ข้อ ดังกล่าวข้างต้น ตามนักสาธารณสุขศาสตร์เพื่อตอบปัญหาการศึกษากับการมีงานทำนั้น ค่อนข้างที่จะตอบได้ตรงกว่าวิธีการอื่น ๆ

๓. ประการที่สามที่จะพิจารณาคือ นิยาม ว่าในทั่วโลกนั้นใช้นิยามว่าอย่างไร ปัญหาการว่างงานของไทยนั้นตรงกับนิยามที่ใช้กันทั่วโลกหรือไม่ และทำไม ลักษณะของสังคมไทยเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงแตกต่างกัน

๔. ในด้านเชิงปริมาณนั้น พิจารณาว่า ถ้าเราจะดูการศึกษากับการมีงานทำ การศึกษาในระบบโรงเรียน และ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วจะเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลที่ได้มาเป็นของปีการศึกษา ๒๕๒๕ และ ปีการศึกษา ๒๕๒๖ บ้าง แต่จะขาดผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๒๖

๕. แนวทางแก้ไข จะพิจารณาว่า ผู้ที่ตัดสินใจนโยบายอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น มองปัญหานี้อย่างไร ได้เสนอคณะรัฐมนตรีอย่างไร แก้ไขปัญหาระยะสั้นอย่างไร

๖. ประการที่หกนั้น จะพิจารณาว่าในส่วนที่เกี่ยวกับการอุดมศึกษาควรจะทำอย่างไร โดยที่เป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นการลงทุนที่แพง และยังผูกพันไปถึงความมั่นคงทางการเมืองด้วย นักการเมืองจึงมีหน้าที่จะพิจารณาว่าการอุดมศึกษานั้นจะทำอย่างไร

๗. ปัญหาอื่น ๆ ซึ่งมีอีกค่อนข้างมาก และยังไม่ได้แก้ไข การศึกษากับการมีงานทำจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก และควรที่จะมีการวิจัยต่อไป และที่จริงแล้วก็มีงานวิจัยอยู่บ้าง แต่จำนวนน้อย คือประมาณ ๙% ซึ่งยังไม่ลึกเท่าที่ควร และในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ได้รวบรวมไว้ สำหรับเอกสารใหม่ๆ มีอยู่ ๔ เรื่องด้วยกัน คือ ๑) รายงานผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติในทิศทางและนโยบายการดำเนินงาน ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมแรงงาน และหน่วยงานช่วยเหลืออื่นๆ ที่พัทยาใน ระหว่าง ๓-๕ มิถุนายน ๒๕๒๖ ๒) การประชุมปฏิบัติการเรื่องระบบแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไอ. แอล. โอ. (ILO) ARPLA (International Labor Organization Asian and Pacific Regional Project for Strengthening Labor Administration ILO ARPLA) สัมมนาที่พัทยา ๓) ที่ค่อนข้างจะสำคัญในแง่ที่ว่าเมืองไทยจะแก้ปัญหาสำเร็จหรือไม่อย่างไร มีสามเรื่องคือ มติสัมมนาตามข้อ ๑) มติ กรมเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๖ และ มติ กรมเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๖ ส่วนที่ ๔) คือ การประชุมปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาชนบทและการดำเนินงาน ที่พัทยา เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๖

ส่วนหนังสือนั้น กว้างๆ จะมี ๓ เรื่องเขียนโดยคนไทย คือ ของ อาจารย์สวัสดิ์ สุวรรณอักษร เรื่อง แนะนำอาชีพสำคัญใน

เมื่อปลายปี ๒๕๒๖ และ ดร. วิรัช กุมทมาศ รองอธิบดีกรมอาชีวศึกษาได้รวบรวมบทความไว้ ส่วนของ ไอ. แอล. โอ. คงจะไม่ค่อยเป็นประโยชน์นักสำหรับไทย แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าเนเธอร์แลนด์ เยอรมัน สวีเดน นั้นทำอย่างไร

เกี่ยวกับข้อมูลนั้น เป็นเรื่องที่ยากมากในเมืองไทย ข้อมูลที่ได้มาใหม่ที่สุดเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งก็มีความสำคัญและเชื่อถือได้ เนื่องจากได้ผ่านการวิเคราะห์มาแล้วส่วนหนึ่งในการวิจัยบางครั้ง ข้อมูลปฐมภูมิ จึงไม่แน่ว่าจะเชื่อถือได้เสมอไป ข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นข้อมูลทุติยภูมิเกือบทั้งหมด และบางส่วนได้ทำการตรวจสอบเองโดยผู้เขียน ข้อมูลเรื่องดัชนีตัวชี้้นำแผนภาพทางการศึกษา ชุดที่ ๖ และการวางแผนการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำขึ้น และอีกเรื่องหนึ่งก็คือ รายงานข้อเสนอแนะเรื่องการปรับแผน ที่ได้พิจารณาไปเมื่อไม่นานมานี้ ตัวเลขจึงค่อนข้างชัดเจน และตัวเลขหลายชุดก็เป็นในระยะหลังของภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๒๖ คือ ประมาณ เดือนตุลาคม-ธันวาคม ข้อมูลเหล่านี้ได้พยายามที่จะให้ชัดเจนและลึกก็เพื่อจะประโยชน์ในกรณีผู้อ่านที่จะทำการวิจัยด้วย ต่อไปจะกล่าวรายละเอียดในทั้ง ๗ เรื่องข้างต้น คือ

๑) **หลักการ** ที่ผู้เขียนเสนอในครั้งนั้น ไม่ใช่เชิงวิชาการนัก แต่เป็นภาพของปัญหา ปัจจุบัน คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องของการศึกษากับการมีงานทำนั้น มีอยู่ ๓ กลุ่ม ได้แก่ นักการศึกษา ที่ค่อนข้างเป็นที่ยอมรับได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัย กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ได้แก่สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกลุ่มที่สาม คือ นักวางแผนการศึกษา นักเศรษฐศาสตร์นั้น มองว่าการศึกษาเป็นการสร้างกำลังคน ไม่มองว่าคนนั้นเป็นมนุษย์ที่มีความเจริญเติบโตทั้ง ๓ ด้าน คือ สมอง ร่างกาย และจิตใจ ส่วนในด้านการศึกษา นั้น อยากจะทำคนให้เป็นมนุษย์มากกว่า ให้รู้เรื่องเกี่ยวกับชีวิตและสังคม ซึ่งถ้าวินแล้ว ก็จะลดความเห็นแก่ตัวลง เป็นมนุษย์มากขึ้น ซึ่งก็เป็นทัศนะของนักการศึกษาด้วย แต่ในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์แล้ว จะมองเห็นว่ามนุษย์นั้นเป็นเหมือนเครื่องจักร ซึ่งสังคมได้ลงทุนให้การศึกษาแล้ว ก็จะต้องสามารถเพิ่มกำลังผลิตได้มากขึ้น นักเศรษฐศาสตร์ไม่ว่าจะในระบบมาร์กซิสต์ หรือระบบใดจะมองว่าการศึกษาเป็นการสร้างกำลังคนเพื่อประโยชน์ในภาคเศรษฐกิจ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วในการประชุมร่วมกัน ความคิดเห็นขัดแย้งกันจึงเกิดขึ้น

เพราะพื้นฐานปรัชญาที่ต่างกัน นักการศึกษาต้องการความพอดีในระหว่างสองด้านนี้

สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างมากในเรื่องการศึกษากับการมีงานทำก็คือ ปัจจุบันนี้ การมีชีวิตที่สมบูรณ์ไม่ใช่จะมีเพียงปัจจัยสี่เท่านั้น ปัจจัยสี่นั้นเป็นแนวความคิดและความจำเป็นสมัยก่อน ในปัจจุบัน นักเศรษฐศาสตร์และนักพัฒนาสังคมบอกว่าจะต้องมี จปฐ. หรือความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ซึ่งไม่ได้มี ๔ อย่างเท่านั้น ส่วนสำคัญที่เรายอมรับกันก็คือชีวิตที่สมบูรณ์จะต้องเป็นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเอง และสังคม

ในหลักการที่สามนั้น ค่อนข้างที่จะเป็นวัตถุนิยม และต้องพิจารณาให้มีความสำคัญ คือ การศึกษาเป็นการลงทุนเพื่ออนาคต ซึ่งต้องใช้ทรัพยากร เงิน และการวางแผนจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน และการจัดการ ซึ่งเมื่อใดที่พูดถึงการจัดสรรทรัพยากรแล้ว เมื่อนั้นการเมืองก็จะเข้ามามีบทบาท เพราะเรื่องการเมือง ก็คือการจัดสรรทรัพยากรและอำนาจว่าใครจะมีอำนาจตัดสินใจเท่าใด เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง จะมีอำนาจตัดสินใจคนละเท่าใด เมื่อทรัพยากรมีจำกัด ก็จะมาพิจารณาว่า จะจัดให้มีการพัฒนาชนบทหรืออุตสาหกรรมมาก จะจัดให้ประถมศึกษาหรืออุดมศึกษามาก และทำอย่างไรจึงจะสามารถ

เสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นการลงทุน และต้องพิจารณาว่า ในการลงทุนทางการศึกษานั้น ให้ประโยชน์ต่อบุคคลเท่าใดต่อรัฐเท่าใด นักเศรษฐศาสตร์นั้นจะมองใน ๓ จุด คือ ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ค่าใช้จ่ายโดยสังคม และค่าเสียโอกาส ค่าเสียหรือค่าพลาดโอกาส ถ้าไม่เรียนหนังสือแล้วไปทำงานจะได้รายได้เท่าใด เมื่อมาเรียนหนังสือเสียค่าพลาดโอกาส (Opportunity cost) ไปเท่าใด ค่าใช้จ่ายโดยสังคม คือ ค่าใช้จ่ายจากสังคมที่จ่ายให้ในการศึกษา เช่น งบประมาณที่จัดสรรให้การศึกษาในระดับต่างๆ ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายโดยสังคม (Social cost) ส่วนค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลคือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าหน่วยกิต เป็นต้น ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายจากผู้เรียนเอง (Personal cost) ดังนั้น ในระดับมหภาคก็จะต้องตั้งคำถามว่า กำลังจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา หรือการศึกษานอกโรงเรียน และค่าใช้จ่ายจากสังคมเท่าใด ส่วนบุคคลเท่าใด และค่าเสียโอกาสเท่าใด ซึ่งค่าเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามค่าเงินเฟ้อ เช่น สำหรับผู้เรียนในสาขาสังคมศาสตร์ ค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยประมาณ คือ ๒๐,๐๐๐.- บาท แพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ ประมาณ ๑-๑.๕ แสนบาท เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายโดยสังคม เพราะเป็นภาษีหรือรายได้อื่นๆ ที่ได้จากสังคม

ส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น มีเพียงประมาณ ๕% เท่านั้น ส่วนค่าพลาดโอกาสมักไม่ค่อยคิดกัน เนื่องจากในเมืองไทยยังขาดตลาดงานที่แน่นอน แต่ในประเทศสวีเดน เยอรมัน หรือยุโรปเหนือ ค่าเสียโอกาสสูงมาก เนื่องจากเขามีตลาดงาน ถ้าจบมัธยมศึกษาแล้วไปทำงาน จะได้เงินประมาณ ๑๕,๐๐๐.- เหรียญต่อเดือน แต่ถ้าเรียนในสวีเดนไม่ต้องจ่าย เพราะรัฐออกให้หมด ถ้าเรียนในอเมริกาจะต้องจ่ายปีละ ๑๐,๐๐๐.- ๑๕,๐๐๐.- เหรียญ ดังนั้น ค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลในยุโรปเหนือใกล้เคียงกัน ในอเมริกา ค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลใกล้เคียงกัน แต่ค่าใช้จ่ายโดยสังคมสูงมาก ประมาณ ๒ เท่าของค่าใช้จ่ายอีกสองประเภท

ดังได้กล่าวแล้วว่าในประเทศไทยยังไม่มีตลาดงานที่แน่นอน ค่าเสียโอกาสจึงเกือบจะเป็นศูนย์ ส่วนค่าใช้จ่ายโดยสังคมนั้นประมาณ ๔๕% และค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ๕% ในตอนปฏิรูปการศึกษาผู้เขียนเคยคิดจะขึ้นค่าเล่าเรียน แต่ก็มีผู้คัดค้าน และพูดถึงความเสมอภาค ซึ่งเมื่อผู้เขียนยกประเด็นนี้ขึ้นมาชี้ให้เห็นก็ได้แย้งไม่ได้ แต่ก็ขึ้นไม่ได้

อย่างไรก็ตาม เรื่องการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ต้องคิดถึงงบประมาณ และการถ้าจะลงทุนต่อที่นั่น ว่าต่อ ๑ ที่นั่งของ

ประถม มัธยม อุดม เป็นเท่าไร และอุดมก็มีหลายลักษณะ ขณะนี้ผู้เขียนพยายามศึกษาค่าลงทุนมาให้รัฐบาลดูว่า ถ้าจะทำมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่อย่าง Harvard หรือ Oxford ในทันทีแล้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นจะใกล้เคียงกัน คือประมาณ ๒ แสนบาทต่อ ๑ ที่นั่ง ซึ่งสถานที่คือที่ดินนั้นประมาณ ๕% อาจไม่ต้องคิดได้ ส่วนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถูกกว่าเล็กน้อย ค่าลงทุนนี้สำหรับคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ส่วนคณะวิทยาศาสตร์ก็แล้วแต่ว่าจะมีอุปกรณ์มากน้อยเพียงใดสำหรับที่ศาลาของมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น ลงทุนไปแล้วประมาณ ๔๐๐ ล้านบาท ต่อนิสิตประมาณ ๑,๕๐๐ คน นั่นคือประมาณ ๒๔๐,๐๐๐.- บาทต่อ ๑ ที่นั่ง ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็เกือบ ๑ แสนบาท และทำมาแล้วประมาณ ๒๐ ปี ในราคาขณะนั้น ถ้าคิดราคาในปัจจุบัน ต้องคิดค่าเงินเพื่อขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าจะทำมหาวิทยาลัยสำหรับนิสิต ๑,๐๐๐ คน ต้องลงทุน ๒๐๐ ล้านบาท แต่ถ้าจะทำวิทยาลัยครู วิทยาลัยเกษตรนั้น ประมาณ ๒๐,๐๐๐.- บาทต่อ ๑ ที่นั่ง ซึ่งต่างกันกว่า ๑๐ เท่า เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันมาก ส่วนมหาวิทยาลัยสำหรับวิจัย ต้องลงทุน ๑ ล้านบาทต่อ ๑ ที่นั่ง เช่นที่ A.I.T. นักศึกษาปัจจุบันประมาณ ๖๐๐ คน ก็ใช้ทุน ๖๐๐ ล้านบาท ซึ่งถ้าจะรับเพิ่ม

อีก ก็ต้องลงทุนเพิ่มอีก ๑ ล้านบาทต่อ ๑ คน ดังกล่าว

ดังนั้น ถ้าจะพูดถึงการศึกษากับการมีงานทำอย่างน้อยที่สุดก็ต้องคิดในแง่มุมมองต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ๓ ด้านคือ หาความพอดี ดูการลงทุน ทั้งในด้านงบประมาณ และงบลงทุน ซึ่งที่จริงแล้วยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมาก

สำหรับประเทศไทยก็ต้องดูว่าจะเลือกลงทุนอย่างไร ในระดับประถม มัธยม และอุดม ในส่วนหนึ่งก็พิจารณาจำนวนเด็กที่เกิดและอีกส่วนหนึ่งจำนวนที่เข้ามาในระบบแล้วซึ่งจะเอาออกไปโดยไม่มีเหตุผลไม่ได้ เพราะมีผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ อีกมาก ถ้าเป็นการตัดสินใจในส่วนเล็กๆ อาจกระทำได้ แต่ในส่วนใหญ่ ต้องใช้เวลาและกระบวนการต่อเนื่อง

แนวทางเลือกสำหรับของประถมและมัธยมนั้นเราไม่ค่อยมีปัญหา ในระดับประถมก็ต้องยึดว่ากว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม ไม่คำนึงว่าต้องลงทุนเท่าใด เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจัดการให้ ในระดับมัธยมจะจำกัดขึ้นและจำกัดมากในระดับอุดม โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นมหาวิทยาลัยจำกัดรับ ที่ต้องใกล้เคียงกับตลาดแรงงาน ส่วนที่เป็นมหาวิทยาลัยเปิดก็เปิดอิสระ ลักษณะนี้เป็นทางออกของไทยที่ใช้มา ซึ่งหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ก็มา

ดูว่าจะจัดมหาวิทยาลัยเปิดแบบสุขุขทัยธรรมมา-
ธิราชหรือรามคำแหง ซึ่งผู้เขียนก็คิดว่าควรเป็น
ลักษณะสุขุขทัยธรรมมาธิราช ถ้าเป็นแบบ
รามคำแหง จะมีปัญหาตามมาอีกมาก เพราะมี
เงินมาก การเมืองจะต้องเข้าไปยุ่ง

ในระหว่างที่นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าเงิน
เป็นทรัพยากรหลักนั้น แนวโน้มในอนาคต
เงินจะไม่เป็นทรัพยากรหลักอีกต่อไป ทรัพยากร
หลักจะเป็นข้อมูล ใครที่มีข้อมูลมากก็จะมี
อำนาจมาก ดังนั้นในอนาคตจึงอาจจะมีนัก
เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยข้อมูล แทนที่นักเศรษฐ-
ศาสตร์ว่าด้วยการเงิน

๒. สภาพปัญหา ดังที่ได้กล่าวในตอน
ต้นแล้วว่าจะพิจารณาในประเด็นนี้สามคำถาม
ด้วยกันคือ ปัญหาอยู่ที่ไหน รุนแรงแค่ไหน
และยืดเยื้อแค่ไหน ซึ่งลักษณะนี้ก็เป็นปัญหาที่
ชาวบ้านและนักการเมืองคิดด้วย ในสาม
ประเด็นนั้น จะขอตอบคำถามเกี่ยวกับความ
ยืดเยื้อก่อน ซึ่งคำถามก็คือ ปัญหาการศึกษา
กับการมีงานทำเป็นปัญหาชั่วคราว เพราะ
สภาพเศรษฐกิจโลก อันสืบเนื่องมาจากนโยบาย
หลักๆ นอกประเทศหรือไม่ นโยบายหลักๆ
นอกประเทศก็คือการขึ้นราคาน้ำมันของประเทศ
กลุ่มโอเปคเมื่อปี ๒๕๑๖ (๑๙๗๓) เกือบสิบเท่า
ในวันเดียว และครั้งที่สองคือปี ๒๕๑๙ (๑๙๗๖)
อีกเกือบห้าเท่า หลังจากขึ้นราคาครั้งหลังแล้ว

อัตราเงินเฟ้อก็สูง และมีภาวะเงินชะงักงัน หรือ
ตึงตัว เหมือนในประเทศไทยขณะนี้ ดังนั้น
การลงทุนใหม่ๆ ก็น้อย เงินไม่สะพัด ราคา
ของก็สูง และคำถามในกรณีนี้อีกคำถามหนึ่งคือ
หลังจากรีแกนได้ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานา-
ธิบดียุคสหรัฐอเมริกาแล้ว ประกาศขึ้นอัตรา
ดอกเบี้ย ๑๓-๑๕% ในสหรัฐอเมริกา เพราะ
เงินดอลลาร์ออกนอกประเทศมาก ถ้าขึ้นราคา
แล้ว เงินดอลลาร์จะไหลกลับคืนสหรัฐอเมริกา
จากยุโรป หรือประเทศอื่น พอดอกเบี้ยขึ้นสูง
ราคาอย่างอื่นก็ขึ้นตาม กลายเป็นภาวะเงินเฟ้อ
เพราะฉะนั้น ปัญหาการศึกษากับการมีงานทำ
นักเศรษฐศาสตร์มักจะถามว่า เป็นปัญหา
ชั่วคราว หรือยืดเยื้อ เพราะนโยบายเศรษฐกิจ
ของบางคน บางกลุ่มนั้น เราควบคุมไม่ได้ ใน
ประเทศไทยก็พยายามตอบคำถามนี้ และในที่นี้
ผู้เขียนขอตอบว่า เป็นปัญหายืดเยื้อด้วยเหตุผล
คือ

ก. จากจำนวนประชากร ขณะที่ผู้เขียน
เกิดนั้นมีประมาณ ๑๒ ล้านคน ปัจจุบันมี
ประมาณ ๕๐ ล้านคน ดังนั้นทรัพยากรต่างๆ
ที่เมื่อก่อนอุดมสมบูรณ์ ในสมัยปัจจุบันจะกล่าว
เช่นนั้นคงไม่ได้ จากประชากรนั้นจะพิจารณา
ถึงสภาพการกระจายบริการของรัฐที่จะให้ได้ว่า
บริการรัฐทางสังคมจะให้ ได้มากน้อยเพียงใด
ถ้าประชากรกระจายอยู่กันอย่างกว้างขวาง รัฐก็

ยากที่จะให้บริการทางการศึกษาและสาธารณสุขได้โดยทั่วถึง เช่น ไม่สามารถให้เด็กเดินมาเรียนประถมเกินกว่า ๓ กิโลเมตรได้ ในเมืองไทย เพราะฉะนั้นจะถือว่า สัดส่วนประชากรระหว่างเมืองกับชนบทเป็นเท่าไร ปัจจุบันนี้ประชากรไทยประมาณ ๑๓% อยู่ในเมือง และ ๘๗% ในชนบท ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๒๑% อยู่ในเมือง และในประเทศกำลังพัฒนาทุกประเทศโดยเฉลี่ย คือ ๒๖% อยู่ในเมืองแต่ในบางประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศมีเพียง ๕% เท่านั้นที่อยู่ในเมือง

ถ้าดูจากระยะแรกเริ่มการเกษตรของมนุษย์เมื่อ ๘,๐๐๐ ปีนั้น จะเห็นว่าแหล่งเกษตรที่สำคัญ คือ ชายป่า ใกล้แหล่งน้ำเป็นส่วนมาก คนก็จะรวมตัวกันในแหล่งพื้นที่ดังกล่าวนี้เพื่อทำการเกษตรตลอดมา เมื่อมีการอุตสาหกรรมในระยะแรก ๆ นั้นต้องการคนมาก คนก็จะไปรวมตัวในแหล่งอุตสาหกรรมมาก เช่น ในประเทศเบลเยียม จะมีประชากรในเมืองถึงประมาณ ๙๕% และ ๕% ในชนบท โซเวียตรัสเซีย ๖๒% ในเมือง และ ๓๘% ในชนบท ดังนั้น เมื่อพูดถึงการกระจายของประชากร ในเมือง ชนบท ก็อาจมองเห็นสภาพการมีงานทำการกระจายบริการ ความยากจน ร่ำรวยได้ในส่วนหนึ่ง

ข. อัตราการเพิ่มของประชากรไทยเมื่อก่อนนั้น ประมาณ ๓.๔ ปัจจุบันเหลือประมาณ ๑.๘-๑.๙% ต่อปี หรือขณะนี้เด็กเกิดใหม่ประมาณ ๑ ล้านคนต่อปี นั่นคือเด็กจะเข้าระบบประถมศึกษา ๑ ล้านคนต่อปี ด้วยเมื่อถึงอายุ ๖ ขวบ เด็กประถมในขณะนี้ มีประมาณ ๗.๓ ล้านคน เพราะรวมทั้งกลุ่มที่มีอายุเกินและต่ำกว่าอายุเกณฑ์บังคับด้วย ตัวเลขนี้จะคงที่ และลดลงเรื่อย ๆ จำนวนนี้จะกระทบไปถึงจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมต้น ในตอนปลายแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๕ และมัธยมปลายในตอนกลางแผน ฯ ๖ ในช่วงนี้ประชากรจะเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มอายุถัดไปในอีก ๑๐-๑๕ ปีข้างหน้า สำหรับการมีงานทำของไทยนั้นจะวัดจากเด็กที่อายุเกิน ๑๑ ปีขึ้นไป (ประเทศอื่นนั้นอายุ ๑๕ ปีเป็นส่วนมาก) ก็จะไปมีผลในประมาณ ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า ขณะเดียวกันในระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนที่แท้จริงประมาณ ๙๗-๙๘ % เพราะไม่อาจนำเด็กที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล และชุมชนแออัดบางส่วนเข้าเรียนได้หมด ในมัธยมต้นประมาณ ๓๘% และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น คนจะเข้าในระบบการศึกษามากขึ้น จบการศึกษาแล้วจะมีงานทำหรือไม่ ก็จะเข้ามากขึ้น มองดูปัญหาเฉพาะด้านประชากร ๆ นั้น จะยึดเยื้อ และถ้าถึงอาชีพ การเกษตรก็มีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์

ลดลง เพราะเราตัดป่ามาก ปัญหาการมีงานทำและพื้นที่เพื่อการเกษตรก็จะยืดยาวไปอีก

ค. ปัญหาที่สามก็คือ เมื่อชนบทขาดแคลนยากจนมากขึ้น คนก็จะเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น ทำให้ปัญหารุนแรงมากในชนบท แต่ปัญหาไม่ปรากฏในชนบทเพราะคนเข้ามาในเมือง ปัญหาจึงมาอยู่ในเมือง แล้วในเมืองเรามองไม่เห็นปัญหามาก ที่จริงแล้ว ปัญหาและความรุนแรงอยู่ที่ชนบทมากกว่า ดังนั้นเมื่อเรามองปัญหา จึงต้องระวังที่จะไม่ให้สภาพปัญหาหลอกเราได้ และไปพยายามแก้ปัญหาเฉพาะในเมือง

ง. ปัญหาที่สี่ ต้องคำนึงถึงทัศนคติของคนไทยที่ชอบเรียนสูง ซึ่งก็เป็นการดี ต่างจากทัศนคติของคนจีนก่อนข้างมาก ที่ให้ทำงานไว้ก่อน โดยเฉพาะคนจีนสมัยใหม่ที่ชอบเรียนด้วยทำงานไปด้วย แต่เด็กไทยนั้น ก่อนข้างไม่ชอบทำงานและเลือกงาน

จ. ต้องคำนึงว่า ปัญหาเศรษฐกิจนั้นสามารถมองเห็นได้ฉับพลัน ถ้าขึ้นราคาคอภเบี้ยเพียง ๐.๕-๑.๐% ภายใน ๑๐-๑๕ วัน ก็เห็นเศรษฐกิจในส่วนรวมได้ชัดเจนแต่ในเมืองไทยนั้น การศึกษามีความไวต่อปัญหาน้อยมาก ความไวต่อปัญหาของเศรษฐกิจและการศึกษาจึงแตกต่างกัน เหมือนคนละช่วงคลื่น การศึกษานั้นเป็นช่วงคลื่นยาว แต่

เศรษฐกิจเป็นช่วงคลื่นสั้น การจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจด้วยการศึกษากับการมีงานทำนั้น แก้ได้ยากมากจะต้องแก้ที่ภาคเศรษฐกิจด้วย

ทั้ง ๔-๕ เหตุผลที่กล่าวแล้ว ปัญหาจึงค่อนข้างยืดยาว ยังไม่กว้างขวางนัก รุนแรงในชนบท แต่มาแสดงให้เห็นในเมือง

๓. **นิยาม** ในเรื่องของนิยามนั้น ต้องดูว่า ในการมีงานทำทั่วโลกได้มองในประเด็นใดบ้าง ประชากรไทยทั้งหมดจากสำนักงานสถิติฯ ที่ไม่อยู่ในสถาบัน เช่น อยู่ในครอบครัวธรรมดา ไม่นับทหารและพวกที่ถูกจองจำในวัดซึ่งมีประมาณ ๒ แสนเศษ และพวกที่อายุเกิน ๑๑ ปี พวกวัยแรงงานนั้นจะมีประมาณ ๖๖% อายุต่ำกว่า ๑๑ ปี ๓๔% ในกลุ่มอายุ ๑๑ ปีขึ้นไปแบ่งเป็น ๒ พวก คือพวกอยู่ในกำลังแรงงาน ๔๘% (๘๐% ของกลุ่ม) และพวกไม่ใช่แรงงาน ๑๗% (๒๐% ของกลุ่ม) พวกที่ไม่ใช่กำลังแรงงาน ได้แก่ พวกแม่บ้าน ลูกจ้าง นักเรียน นักศึกษา พวกรอดูการเกษตร และอื่น ๆ อีกมาก ส่วนพวกที่อยู่ในกำลังแรงงานก็แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ พวกมีงานทำเต็มที่ และผู้ที่ไม่มีงานเต็มที่ ซึ่งพวกนี้มีผู้ว่างงานเปิดเผย ที่นิยามได้ว่า เป็นผู้ที่ไม่มีการทำงาน และพยายามหางานทำในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง แล้วไม่ได้งานทำ แต่ในที่นี้จะไม่นับรายละเอียดยุติมาก และมีพวก

ทำงานต่ำระดับซึ่งแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ รายได้ต่ำ ชั่วโมงทำงานต่ำ และใช้แรงงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งทั่วโลกนิยามว่าเป็นผู้ที่มิงานทำ ซึ่งนิยามในแต่ละประเทศก็จะแตกต่างกันไป ในประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นคล้ายคลึงกันที่ไทยใช้เป็นแบบอะลุ่มอล่วย

เมื่ออ่านสภาพการมีงานทำจากกรมแรงงานและสำนักงานสถิติฯ ที่ทำขึ้น ๒ ครั้งต่อปี รอบแรกทำหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว และอีกรอบหนึ่งในฤดูทำนา ซึ่งตัวเลขที่ได้มาเป็นการสำรวจรอบสอง ในปี ๒๕๒๓ ซึ่งนับว่าสายในการที่จะใช้ศึกษาปัญหา ын่างไรก็ตามปัญหาแรงงานไทยปัจจุบันอาจแยกได้ ๕ ลักษณะคือ

ก. ว่างงานโดยเปิดเผย (Open Unemployment) เป็นปัญหาค่อนข้างรุนแรง

ข. ว่างงานตามฤดูกาล (Seasonal Unemployment) มีค่อนข้างมากในเมืองไทยเพราะเป็นประเทศเกษตรกรรม การเกษตรนั้นเราแบ่งเป็น ๓ ลักษณะพื้นที่ คือ เกษตรน้ำฝน ฝนตกสม่ำเสมอ เกษตรก้าวน้ำ มีชลประทานเข้าถึง และเกษตรล้าหลัง เกษตรน้ำฝน และเกษตรล้าหลังนั้นมีปัญหามาก โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพราะหลังจากฤดูฝนแล้ว ประชาชนจะไม่มีงานอะไรเลย ปัญหาจึงเกิดขึ้นมาก

ค. ทำงานต่ำระดับ หรือไม่ตรง (Under Employment) ได้แก่จบการศึกษาในระดับหรือประเภทหนึ่ง แล้วทำงานในระดับหรืออีกประเภทหนึ่ง คนไทยก็มีมาก และเป็นลักษณะของประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป งานบริการในต่างประเทศ เช่น ธนาคารหรือการบิน พบว่าส่วนมากเป็นเด็กจบมัธยม หรือ High School แล้วไปฝึกงานเท่านั้น แต่ของไทยผู้เขียนพบว่า จบปริญญาตรีเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะแอร์โฮสเตส มีพวกที่จบปริญญาตรีทางการศึกษาจำนวนมาก

ง. การว่างงานของผู้มีการศึกษาในระดับกลาง/สูง (Educated Unemployment) นับเป็นปัญหาที่รุนแรง

จ. แรงงานเด็ก ซึ่งในเมืองไทยมีกฎหมายใช้ควบคุม แต่มาตรการที่ใช้ยังบกพร่องอยู่มาก

๔. ปริมาณ ส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณในช่วงปีการศึกษา ๒๕๒๕-๒๕๒๖ จะช่วยให้มองเห็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้น คือ

ก. ในจำนวนเด็กที่เข้าในระบบประถมศึกษา ปีละประมาณ ๑ ล้านคน และออกจากประถมศึกษาที่ปีละประมาณ ๑ ล้านคนนั้น มีประมาณ ๔๒๐,๐๐๐ คน หรือ ๔๒% ที่ไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา จึงมีผู้ที่ออกจากประถมที่เหลือ ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน อายุ ๑๑-๑๓ ปี

ปัญหาคือจะอย่างไรจะให้คนพวกนี้ปรับปรุงอาชีพของพ่อแม่ให้ดีขึ้น ไม่ไปทำอย่างเก่า เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลผลิตทางเกษตรในประเทศไทยกำลังพัฒนานั้น มีสหสัมพันธ์สูงมากกับระดับการศึกษาของคนในประเทศนั้น ของไทยขณะนี้ส่วนมากจบประถม ๔ ต่อไป คงจะประถม ๖

ข. ในระดับมัธยมศึกษา จำนวนประมาณ ๔๒๐,๐๐๐ คนนั้นจากมัธยมต้นจะมีประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ที่จะเข้าในมัธยมปลาย ในมัธยมปลายก็แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ สามัญและอาชีพ ในปัจจุบันนี้ ทั้งหมดแล้วมีนักเรียนสายสามัญประมาณ ๕๒๐,๐๐๐ คน และประมาณ ๔๘๐,๐๐๐ คนอยู่ในอาชีพ โดยรวมทั้งสถานศึกษาของรัฐ และของเอกชนในสายสามัญนั้น เป็นของรัฐประมาณ ๘๕% และของเอกชน ๑๕% ส่วนสายอาชีพ นั้นทั้งของรัฐและเอกชนใกล้เคียงกันประมาณฝ่ายละ ๕๐% ที่ออกในระดับนี้ ประมาณปีละ ๑.๗-๒.๐ แสนคน หมายความว่าออกจากการศึกษาเลย

ค. ในระดับอุดมศึกษา นักเรียนจากระดับมัธยมนี้มีประมาณ ๓ แสนคน โดยมี ๑.๖-๑.๗ แสน จากสายสามัญ และประมาณ ๑.๓-๑.๔ แสนจากอาชีพ ในจำนวนนี้เข้าในมหาวิทยาลัยจำกัดรับประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน และถ้าดูในทั้งมหาวิทยาลัยจำกัดรับ และวิทยาลัยหลักสูตร ๔ ปี เช่น วิทยาลัยครู

วิทยาลัยเทคโนโลยีฯ มีประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน และอนุปริญญาอีก ๑๒๐,๐๐๐ คน เช่นเดียวกัน ในจำนวนนี้มีสถาบันทั้งของรัฐ เอกชน ประมาณ ๓๐๐ แห่ง ในมหาวิทยาลัยจำกัดรับ ประมาณ ๒๘ วิทยาเขต รวมสถาบันทั้งหมด ประมาณ ๓๕๐ แห่ง มีนักศึกษาประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน นอกจากนี้ มีนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดประมาณ ๖๘๐,๐๐๐ คน ในทั้งสองแห่งเมื่อปีที่แล้ว ปีนี้คือปี ๒๕๒๖ เพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย สำหรับผู้ที่จบในระดับปริญาตรีปี ๒๕๒๕ ประมาณ ๔๗,๐๐๐ คน ปีนี้คือปลายปี ๒๕๒๖ ประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน เพิ่มจากสุโขทัยอีก ๑๐,๐๐๐ คนซึ่งส่วนมากก็มีงานทำอยู่แล้ว

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ลองย้อนกลับไปพิจารณาว่า เราจะให้การศึกษาเพื่อสร้างกำลังคนหรือเพื่อความเป็นมนุษย์ สำหรับในเมืองไทยที่พยายามทำกันมาและเป็นที่ยอมรับกันพอสมควรคือในมหาวิทยาลัยจำกัดรับ พยายามจัดการศึกษาให้ใกล้เคียงกับความต้องการกำลังคน ตลาดแรงงาน แต่ในมหาวิทยาลัยเปิดต้องปล่อยกว้าง และไม่มีทางที่จะวางแผนได้ และอาจเรียกว่าเกือบไม่ได้วางแผนเลย ดังนั้นภาพนี้จะทำให้มองเห็นปัญหาที่จะเกิดได้ คือจะต้องดูทั้งผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยจำกัดรับ และมหาวิทยาลัยเปิด ในระดับปริญญาตรี

๔๗,๐๐๐ คน ผู้ที่จบในระดับปริญญาโทไม่
ค่อยมีปัญหา ไม่มีระดับปริญญาเอกที่จะต้อง
จ้างแพงขึ้น

ในอดีตตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๙-๒๕๑๖ นั้น
ปัญหาของผู้ที่จบระดับอุดมศึกษาไม่มี โดยเฉพาะ
เฉพาะระยะแรก ๆ ที่ผลิตคนเพื่อเข้ารับราชการ
มีการจ้างหรือให้ทุนในการเรียน ส่วนผู้ที่จบ
อุดมศึกษาในระยะหลัง ๆ ก็ไม่มีปัญหา จนเมื่อ
กลุ่มประเทศ โอเปค ขึ้นราคาน้ำมันใน พ.ศ.
๒๕๑๖ หลายประเทศคิดว่าเป็นผลมาจาก
วิกฤตการณ์น้ำมันนี้ คือ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
ก็จำกัดการรับ การใช้กำลังคน ใช้กำลัง
เครื่องจักร หรืออย่างอื่นแทน

มีสิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ เมื่อ
แรกเริ่มของการกระจายมหาวิทยาลัยไปสู่
ภูมิภาค ในสมัย จอมพลสฤษดิ์ เป็นนายกฯ นั้น
คือประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๑ มีการตั้งสภาการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้เขียนเองทั้งสอน
จุฬาฯ ด้วย และได้มีส่วนไปช่วยการวางแผน
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยด้วย จนตั้งมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๗ ต่อมาก็ที่ขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในยุคนั้นเป็นยุค
สมัยนิยมการพัฒนา เพราะฉะนั้น ก็เน้นใน
ด้านเกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทย-
ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เมื่อเริ่มวางแผน
กว่าจะสำเร็จใช้เวลา ๓-๔ ปี กว่าวิศวกรจะ
สำเร็จการศึกษาก็ตกช่วงระยะ พ.ศ. ๒๕๑๖-๑๗

ซึ่งก็ต้องว่างงาน ทั้งที่เมื่อก่อนนั้นไม่มีปัญหา
การมีงานทำของวิศวกรและเมื่อไปดูในต่าง-
ประเทศใกล้เคียงแล้ว ก็พบวิกฤตการณ์ช่วงนี้
เช่นเดียวกัน เลยคิดกันว่าปัญหานี้เป็นปัญหา
เศรษฐกิจ ไม่ยืดเยื้อ หลังจากนั้น ๒-๓ ปี
การมีงานทำก็ดีขึ้น การทำในระยะนั้นทำโดย
การสำรวจการว่างงานจากตอนซ้อมรับพระราช
ทานปริญญาบัตร ซึ่งโดยมากจะเป็น ๓-๖
เดือนหลังจากสำเร็จการศึกษาของทุกมหาวิทยาลัย
ก็ใช้ตัวเลขนี้เป็นดัชนีว่า ใน ๓-๖ เดือน
หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว หางานทำได้
เท่าใด ตัวเลขนี้เริ่มสูง ๑๔-๑๕% ในปี ๒๕๑๖
แต่ก่อนหน้านั้นมีน้อยมาก หลังจากปี ๒๕๑๖-๑๗
แล้ว ก็ค่อยดีขึ้นดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ลงไปให้ลึก วายืดเยื้อ
รุนแรงหรือไม่ จึงพบว่ายืดเยื้อ ไม่ใช่เฉพาะ
จากผลของวิกฤตการณ์น้ำมันเท่านั้น จึงได้ตาม
ตัวเลขนี้มาตลอด ที่ทำได้ คือที่ฟิลิปปินส์ซึ่ง
สูงในมหาวิทยาลัย ๑๐-๒๐ มหาวิทยาลัยใน
หลายกลุ่มทั้งที่แรกเข้า ปีที่ ๔ และที่จบไปแล้ว
ใหม่ ๆ และจบไปแล้ว ๓ ปี ซึ่งหาตัวได้ยาก
หน่อย แล้วเปรียบเทียบกัน และสอบถาม
นายจ้าง ส่วนในเมืองไทยนั้น ที่สอบถาม
นายจ้างไม่มีที่ละเอียด เว้นแต่ ดร. วราภรณ์
บวรศิริ ทำไว้เพียงคนเดียว เมื่อ ๓ ปีที่แล้วใน
ภาคอุดมศึกษา โดยถามใน โมเดิร์น เซกเตอร์

๑๐ อาชีพ แล้วถามนายจ้างโดยสุ่มตัวอย่างมาศึกษาว่า คุณลักษณะใดบ้างที่นายจ้างชอบตรง ไม่ตรง เพื่อเป็นแนวทางปรับการอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม ที่ยกมาชี้ให้เห็น เพื่อให้ทราบว่า ปัญหาที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ไหน ซึ่งก็คืออยู่ที่เด็ก อายุ ๑๑-๑๒ ที่ไม่มีเสียงมากนัก รวมทั้งพ่อ-แม่ด้วย แต่ในภาพที่ปรากฏความรุนแรงก็คือ ประมาณ ๔๗๐,๐๐๐ คน จุดที่ต้องสนใจในระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งหมด คือ ๙๐๐,๐๐๐ คน รัฐบาลจะต้องวางแนวทางแก้ไขอย่างไร

๕. แนวทางแก้ไข ส่วนมากแล้ว เป็นแนวทางแก้ไขระยะสั้น ส่วนการแก้ไขในระยะยาวยังไม่เห็น ทาวิธีทำยาก ต้องพิจารณากันนาน โมเดลที่เสนอมานี้เป็นผลจากการสัมมนาจากหลาย ๆ แห่ง เป็นแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ในสภาพพัฒนา ๆ ร่วมกับหลายแห่งออกมาเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น และเป็นการแก้ปัญหา ๑/๕ เท่านั้น ทั้งในปัญหาการว่างงาน ๕ ล้าน โดยมุ่งไปที่ผู้ที่มีการศึกษากลางและสูง กล่าว คือ โครงการอาสาสมัคร กสช. ดังที่ธรรมศาสตร์มีโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร ที่ทำได้ดี แต่ปริมาณน้อย ปัญหาของไทยอยู่ที่คุณภาพ เรามีบัณฑิตในแต่ละปีประมาณ ๔๗,๐๐๐ คน กำลังจะเป็น ๖๐,๐๐๐

คน แต่มีนักวิจัยที่ดีเพื่อศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหาได้ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้น ก็อาจกระจายบัณฑิตอาสาสมัคร เป็นอาสาสมัคร กสช. ได้ และคงช่วยแก้ปัญหาคารว่างงานโดยเปิดเผยการว่างงานตามฤดูกาลและผู้ที่จบการศึกษาในระดับกลางและสูงได้บ้าง เสร็จแล้วมีโครงสร้างพื้นฐานที่จะทำเครื่องมือในลักษณะต่าง ๆ ส่วนหนึ่งคือสร้างงาน ส่วนหนึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องบุคคล อีกส่วนหนึ่งเป็นเครื่องจักร การสร้างงาน คือ การเกษตรครบวงจร ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงการพัฒนาการเกษตรแล้ว ไม่ว่าที่ใด การจะพัฒนาได้ต้อง

– การรวมกลุ่ม ซึ่งแล้วแต่จะเรียก เช่น สหกรณ์ รูปแบบต่าง ๆ เพื่อการต่อรอง และฝึกกำลัง

– เทคโนโลยี ทั้งที่เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ความรู้ ความสามารถ พืชผล ปุ๋ย และการตลาดด้วย

– โครงสร้างพื้นฐานหลัก ที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม และเทคโนโลยี เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า การสื่อสาร คมนาคม เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาระหว่างไทยกับจีนแล้ว ในประเทศจีนสมัยประธานเหมา เน้นการรวมกลุ่ม ไม่สนใจเทคโนโลยี อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องออกไปทำนาทำไร่ ส่วนประเทศไทยการรวมกลุ่มไม่มีเลย เมื่อมาถึงยุค

ปัจจุบันจีน คือ เต็ง เสี่ยวผิงเห็นว่ารวมกลุ่มได้ ดีแล้ว ก็เน้นการใช้เทคโนโลยี มีการส่งคน ไปศึกษาในต่างประเทศมากขึ้น เชิญผู้ลงทุน จากต่างชาติไปลงทุนเพื่อสร้างโครงสร้าง พื้นฐาน ส่วนของไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นต้นมา มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลัก มากมาย ถนน เขื่อน แต่ชาวบ้านรับไว้ไม่ทัน ผลประโยชน์จึงตกอยู่ที่ผู้ที่สมองดีกว่า เฮอร์ด เออเปรียบ เทคโนโลยีก็อ่อน การรวมกลุ่มก็ ไปไม่ไหว จนปัจจุบันก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ดังนั้น ในการเกษตรที่ครบวงจร ก็จะต้องคำนึงถึงตั้งแต่ เริ่มผลิต ได้ผลผลิต มูลค่า เพิ่มของผลผลิต การตลาดค้าขาย ในที่สุด หัวใจของการเกษตรไม่ใช่อยู่ที่ผลผลิตแต่เพียง อย่างเดียว ยังต้องพิจารณามูลค่าเพิ่มด้วย และกระบวนการต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมสาขาน้ำ เป็นเรื่องที่แปลก และไม่ได้เรียนมาจากประเทศเพื่อนบ้านมากนัก อุตสาหกรรมที่มี เป็นสิ่งที่เรายกมาทั้งเครื่อง นักวิทยาศาสตร์ วิศวกรที่ต้องการกลายเป็นผู้ ที่กดปุ่ม ไม่ต้องคิดมากนัก ซึ่งที่จริงแล้ว เรียนไม่มากนักก็ทำได้ วิศวกรรมศาสตร์ ของไทยส่วนมากจึงเป็นวิศวกรรมโครงสร้าง เพราะเงินส่วนใหญ่ไปอยู่ที่โครงสร้าง คือ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า แต่ไม่มี วิศวกรรมเคมี ที่เพิ่งจะมีไม่นานมานี้ ที่จะช่วย

ผลิตของใหม่ ๆ แต่หัวใจของการพัฒนานั้น ไม่ใช่อยู่ที่อินฟราสตรัคเจอร์ หรือโครงสร้าง พื้นฐานหลักแต่อยู่ที่การผลิตสิ่งของใหม่ ๆ ด้วย ซึ่งส่วนนี้ต้องการวิศวกรรมเคมี ทำในเรื่อง โลหะ ต่อไปก็จะมีเครื่องจักร และสิ่งอื่น ๆ ตามลำดับ กล่าวคือไม่ได้สร้าง วิทยาศาสตร์ พื้นฐาน อันเป็นพื้นรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเทคโนโลยีอื่น นอกเหนือจากเทคโนโลยี พื้นฐาน ดังนั้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงไม่เกิดขึ้น ตามมา เราทำกลาง ๆ ทำให้มีงานใหม่ ๆ น้อย การส่งสินค้า ไปสู่ต่างประเทศ ก็ใช้บริการเรือ ของต่างชาติ ๙๗% เป็นของไทยเพียง ๓% ทำให้ไม่ได้สร้างงานขึ้นมา ถ้าทำอุตสาหกรรม ดังกล่าวแล้ว ก็จะสร้างงานตามมาด้วย และ ในบางครั้ง มีนโยบาย แต่ไม่มีสิ่งสนับสนุน โดยเฉพาะงบประมาณ ก็ทำให้ดำเนินการไป ไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ คือเรื่องของการสร้างงาน

ในเรื่องของการสร้างคนได้แก่ การ อบรมระยะสั้น และปรับแผนการศึกษา แต่ก็ ปรับไม่ได้มากนัก เพราะเป็นกระบวนการใหญ่ โดยไม่ต้องทำอะไร ก็ใช้เงิน ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ถ้าปรับแล้ว จะโยกเงินส่วนหนึ่งไปอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งทำได้ยาก

อีกประการหนึ่งคือ การจัดระบบแนว อาชีพ ศูนย์ข้อมูล การติดตามผลประเมิน ผล ส่วนนี้ยังไม่มีใครทำ ระดับอุดมศึกษาควร

จะต้องทำ แต่ก็ต้องตระหนักว่า ระบบข้อมูลที่ได้มาจะต้องเป็นปัจจุบันที่สุด ใด จึงจะช่วยในการพิจารณาได้ดี

ในส่วนราชการที่จะต้องทำนั้นมีอีกหลายเรื่อง บางส่วนก็ต้องเป็นหน้าที่ของเอกชนด้วย

๖. การแก้ไขปัญหที่เกี่ยวกับการ

อุดมศึกษา ปัญหาการศึกษากับการมีงานทำนั้นไม่ใช่แต่เพียงปรับการศึกษาทั้งในและนอกระบบเท่านั้น ยังมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ พ่อ-แม่ ทักษะคติของพ่อ-แม่ และ ทักษะคติของสังคมโดยทั่วไป เช่น ทักษะคติของชาวตะวันออกเฉียงเหนือว่า ครู เป็นอาชีพที่มีเกียรติ คนยกย่อง จึงส่งเสริมการเรียนรู้จนมากไม่ว่าจะได้งานทำหรือไม่การปรับทัศนคติจะทำอย่างไร ส่วนหนึ่งคือการประกอบอาชีพอิสระนั้น เราได้ฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีความกล้า ใจ ป้าพ่อกับจะออกไปประกอบอาชีพอิสระหรือไม่ถ้ายังไม่พอในเรื่องของสถานประกอบการธุรกิจต่าง ๆ นั้น ไม่ได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ไม่มีส่วนในการปรับปรุงมากเท่าที่ควร การแก้ปัญหที่อุดม หรืออาชีพ ๆ จึงจะไม่สำเร็จ แต่ก็อาจรู้ว่าจะทำอะไรได้บ้างซึ่งมีทั้งยากมาก และพอทำได้

ในส่วนที่ทำได้ยากนั้น โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยไทย ที่มีความอนุรักษ์มาก เนื่องจากเมื่อบุคลากรเข้ามาในระบบแล้ว มักไม่มี

การเปลี่ยนแปลง เป็นการอยู่ประจำ ซึ่งต่างจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ บุคลากรที่อยู่นาน ๆ ต่อไปก็จะกลายเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ แนวความคิดอนุรักษ์จึงสะสมอยู่และยากที่จะแก้ไขได้ มหาวิทยาลัยจะพัฒนาได้ตื้นนั้น ควรประกอบด้วยทั้งคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ ผสมกัน ซึ่งเยอรมันได้ถือใช้มานานแล้วในมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน ที่มีอายุมากกว่า ๒๐๐ ปีแล้ว ของไทยนอกจากมีน้อยแล้ว ส่วนใหญ่ยังเป็นมหาวิทยาลัยสอนมากกว่าวิจัย ข้อมูลใหม่ ๆ จึงไม่มี การปรับแผนดังที่กล่าวจึงยาก แนวทางที่จะช่วยแก้ไขในระดับอุดมศึกษาก็คือ

๑) การจัดตั้งหน่วยข้อมูลในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สะสมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีงานทำ บัณฑิตที่จบออกไป สถานประกอบการ การจะรับคนงาน มีการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยทั้งหลายมีข้อมูลที่ตรงกัน สามารถใช้ได้ทันต่อเหตุการณ์ ที่ทำได้ดีขณะนี้ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒) ประการที่สองก็คือ การปรับแผนซึ่งกล่าวแล้วว่าทำได้ยากมาก ในระดับมหภาคแล้ว ทางนิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ไม่ควรรับเลย พยายามทรงไว้ หรือลดลงจนเหลือศูนย์ ในแง่ของการรับเข้า ที่เพิ่มได้คือ แพทย์ วิศวกรรมบางสาขา ทันตแพทย์ ซึ่งต้องมึงบประ-

มาจนนับสนุน เพราะการลงทุนในสาขาแพ่งมาก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเมื่อมีปัญหาทางการเมือง จึงไปออกที่ศึกษาศาสตร์ที่การลงทุนต่ำกว่า แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา การปรับแผน ถ้างินไม่ตามมาก็ทำไม่ได้

๓) ช่วยบริการจัดหางาน เรื่องนี้ทำได้ไม่ยาก ติดต่อรุ่นพี่ สถานประกอบการและแนะนำที่ปรึกษา

๔) บริการการศึกษาด้านอาชีพ ที่มีการวิจัยเรื่องนี้อยู่หลายเรื่อง เช่น ของ ดร. วราภรณ์ พบว่า มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความรู้ มีประสบการณ์ ในเรื่องความรู้มหาวิทยาลัยทำได้ง่าย แต่ในเรื่องทัศนคติทำได้ยาก อาจให้นิสิตปีที่สองทำได้เพื่อคู่ทัศนคติ

๕) การปรับปรุงระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีผู้เขียนเรื่องนี้ค่อนข้างมาก แต่เท่าที่พบคืออาจารย์ที่ปรึกษามักเป็นอาจารย์ที่ทำอะไรไม่ได้แล้ว ซึ่งก็ยากเช่นกัน

๖) การอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงการศึกษาได้ ซึ่งต้องแก้ทั้งทัศนคติอาจารย์ นิสิต นักศึกษา โดยทั่วไปเรามักคิดว่า ความเป็นธรรมทางเทคนิค เป็นความเป็นธรรมทั้งหมด ที่จริงความเป็นธรรมทางเทคนิคนั้นต้องสัมพันธ์กับความเป็นธรรมทางสังคม ของบางอย่างให้ความเป็นธรรมทางเทคนิค แต่ไม่ให้ความเป็นธรรมทางสังคม เช่น การสอบคัดเลือกโดยใช้

เวลาไม่กี่ชั่วโมง หากคนเก่ง ที่จริงแล้ว คนจะดี เก่งควรจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเขาด้วย แต่เมื่อเรามาวัดใน ๒-๓ ชั่วโมงแล้วบอกว่าเป็นธรรมแล้ว เมื่อทำทางเทคนิคเสร็จ เอามาเรียงกัน เขาได้เข้าเรียนอะไรนั้นถือว่าเป็นธรรมแล้ว จะกลับไปเรียนวิชาอื่นไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ยากมาก และสมองคนไทยเสียไปมากในลักษณะนี้ ถ้าเขาไปเรียนในสิ่งที่เขาถนัดจริงๆ แล้ว นี่อาจจะมีผลประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองมากกว่า ซึ่งถ้าทำได้เขาก็สามารถจะสร้างงานได้มากกว่าที่เขาจะต้องทนเรียนในสาขาที่เลือกดั้งเดิม และไม่ใช้ความถนัดที่จริงของเขา แม้ว่าเขาจะเรียนได้

๗) การปรับหลักสูตร ซึ่งก็ทำได้ยาก ในหลักสูตรนั้นจะมีวิชาแกนอยู่ แต่เมื่อเด็กจบไปแล้วหางานทำไม่ได้ น่าจะปรับหลักสูตรตามที่นายจ้างต้องการ จึงต้องหาความพอดีระหว่างการสร้างคนให้เป็นกำลังคน เป็นมนุษย์และเป็นศาสตร์นั้น ๆ การเป็นศาสตร์นั้น ๆ ถ้าวัดลงไปได้ โดยมีวิธีประยุกต์หรือวิชาเลือกที่ตรงกับนิสัยของเขา ตรงกับงาน จะช่วยให้ทำงานได้มาก

ในฝ่ายอุดมศึกษาเมื่อสัมพันธ์กัน มักพูดว่ามัธยมปลายมีแผนการเรียนหลัก ๆ ๗-๘ แผน ซึ่งถ้าบีบแผนจนเกินไป จะทำให้ทางเลือกของเด็กแคบลง ทำให้จับคู่ตรงกับอาชีพได้ไกลเกินไปจนปรับตัวไม่ทัน จึงควรทำแผน

การเรียน ทั้งใน มัธยมปลาย และอุดมให้กว้างขึ้น เช่น รับเข้าอุดมกว้างๆ ก่อน แล้วให้เลือกทีหลัง แต่มหิตลบอกจะทำแล้ว มหิตลได้นักเรียนอ่อนที่สุดมาเรียน เพราะเด็กคิดว่าเลือกจุฬาฯ ดีว่า แข่งกันตั้งแต่แรกและรู้ว่าจะได้เรียนอะไรถ้าเข้ามหิตล ต้องอีกระยะหนึ่งจึงจะรู้ว่าจะได้เรียนอะไร

๘) การฝึกงาน มหาวิทยาลัยอาจจะอยากทำ แต่เอกชนก็คงให้ความร่วมมืออยากแต่ขณะนี้ก็มีทำแล้วหลายแห่ง เมื่อตอนที่ผู้เขียนเป็นประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภา เคยสงสัยว่า ทำไม งานขององค์กรต่างๆ ไม่ให้นักเรียนทำ โดยเพียงแต่ออกแบบ และควบคุมคุณภาพเท่านั้น เป็นงานๆ ไปในแต่ละอย่าง แต่ละชั้น เสร็จแล้วก็จำหน่ายให้ประถมหรือมัธยมเลย ลดทุนการขนส่งไปได้ ซึ่งเป็น การฝึกเด็กไปในตัว

๙) การปรับปรุงการเรียนการสอนให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น อันนี้ยากมาก ในญี่ปุ่นเอง จากนโยบายดั้งเดิมคือ เป็นที่สองที่ดีที่สุด โดยรับเอาสิ่งต่าง ๆ จากภายนอกมาศึกษาเป็นตัวอย่าง แล้วทำของตนขึ้นเองให้ดีที่สุด หนึ่งร้อยปีผ่านไปพบว่า เด็กญี่ปุ่นทำอะไรใหม่ๆ ไม่ได้เลย นโยบายดังกล่าว การเรียนการสอนจึงเป็นเชิงการแก้ปัญหา ไม่มองอนาคตด้วยคำถามใหม่ ๆ แปลก ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับไทยมาก ดังนั้น ถ้าจะฝึกคนของเราให้ประกอบ

อาชีพได้ มีความมั่นใจ การตั้งปัญหาโดยมองอนาคตจะต้องมากขึ้น

๑๐) การปรับปรุงกิจการนักศึกษา ปัจจุบันเราให้วิชาการแต่เพียงอย่างเดียววิชาชีพ เราไม่ได้ให้นัก เรื่องอารมณ์ สังคม ร่างกาย จิตใจก็ปล่อย ดังนั้นถ้าจะให้เขากลับคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยงทำอะไร การให้วิชาการอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ

ทั้งหมด ๑๐ ข้อที่เสนอมานี้ ไม่เป็นการเพียงพอ แต่ก็อาจเป็นแนวทางศึกษาเพิ่มเติมได้ ดังนั้นเมื่อสรุปแล้ว ปัญหาการศึกษากับการมีงานทำจึงเป็นปัญหาแยกย่อย คงต้องทำกันนานเพื่อหาแนวทางแก้ไข และวิเคราะห์ว่าปัญหาอยู่ที่ไหนบ้าง ซึ่งปัญหาบางอย่างก็มีบรรยากาศเหมาะสมที่จะแก้ไขได้ แต่ในบางด้านก็ขาดบรรยากาศที่จะแก้ไขในทันที เพราะบ้านเราเป็นประเทศเสรี

ปัญหาการศึกษากับการมีงานทำนั้น เป็นปัญหาหนัก และต้องรีบแก้ไขในเรื่องคุณภาพ แต่ปริมาณจะทำมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างดังกล่าว ที่ทำได้ดีในแง่การแนะแนวอาชีพก็เช่นที่ช่างกลปทุมวันและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งชดเชยและดีมาก นักศึกษาที่จบแล้วก็มีนายจ้างมารับตัวไปทำงานเลย โดยไม่ต้องรับความช่วยเหลือจากใคร ข้อมูลต่าง ๆ อาจหาได้เพิ่มเติมจากกรมแรงงาน สำนักงานสถิติฯ แต่ค่อนข้างล้าสมัย และมักไม่ใคร่ทันกาล